

महाराष्ट्र राज्य बातम्या

CPCB ने महाराष्ट्रातील 105 पैकी 45 साखर युनिट बंद करण्याचे आदेश दिले आहेत

बातम्यांमध्ये:

- राज्यातील साखर उत्पादकांना मोठा झटका देताना केंद्रीय प्रदूषण नियंत्रण मंडळाने (CPCB) पर्यावरण संरक्षण कायद्याचे उल्लंघन केल्याबद्दल महाराष्ट्रातील 45 सहकारी साखर कारखाने बंद करण्याचे आदेश दिले आहेत.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाने (MPCB) पर्यावरण संरक्षण कायद्याच्या कलम 5 अन्वये पालन न करणाऱ्या साखर उद्योगांना बंद करण्याचे निर्देश जारी केले आहेत.
- हे ऑनलाइन कंटिन्युअस एमिशन/एफ्लुएंट मॉनिटरिंग सिस्टीम्स (OCESMS) ची स्थापना न केल्यामुळे/नॉन-कनेक्टिव्हिटीमुळे किंवा CPCB द्वारे केलेल्या तपासणी दरम्यान आढळलेल्या अधिसूचित मानकांचे/अन्य त्रुटींचे पालन न केल्यामुळे केले गेले.

CEMS म्हणजे काय?

- सतत उत्सर्जन निरीक्षण प्रणाली (CEMS) ही एक वास्तविक वेळ हवा आणि जल प्रदूषण निरीक्षण प्रणाली आहे.
- ही एक प्रणाली आहे ज्यामध्ये सॅम्पलिंग, कंडिशनिंग आणि विश्लेषणात्मक घटक आणि सॉफ्टवेअर समाविष्ट आहे जे हवा आणि पाण्याच्या प्रातिनिधिक नमुन्यांचे विश्लेषण करून थेट, वास्तविक वेळेत, सतत प्रदूषणाचे मोजमाप प्रदान करण्यासाठी डिझाइन केलेले आहे.
- प्रदूषण निरीक्षण, नियंत्रण आणि अहवाल देण्यासाठी हे एक महत्त्वाचे साधन आहे.
- प्रणाली डेटा अचूकता, उच्च देखरेख वारंवारता, किमान मॅन्युअल हस्तक्षेप, मजबूत नियामक देखरेख आणि प्रदूषण नियंत्रण व्यवस्था मजबूत करण्यासाठी चांगली पारदर्शकता सुनिश्चित करते.

अयोध्या मंदिरात रामाची मूर्ती बसवणार

बातम्यांमध्ये: अयोध्या मंदिरात 22 जानेवारीला रामाची मूर्ती बसवणार: मोहन भागवत

- आरएसएस प्रमुख मोहन भागवत यांनी सांगितले की, 22 जानेवारी रोजी अयोध्या मंदिरात रामाची मूर्ती बसवण्यात येणार आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- ते पुढे म्हणाले की त्या दिवशी, भारतीय उत्सव साजरा करण्यासाठी देशभरातील मंदिरांमध्ये कार्यक्रम आयोजित करू शकतात.

- आपल्या समस्यांवर मात करण्यासाठी जग आज भारताकडे पाहत आहे, असेही भागवत म्हणाले.

ऑक्टोबरमध्ये दशकातील तिसऱ्या क्रमांकाचे सर्वोच्च तापमान आहे

संदर्भ:

- शनिवारी मुंबईचे दिवसाचे सर्वाधिक तापमान 37.4 अंशांवर होते, जे गेल्या दशकातील तिसरे-उच्च ऑक्टोबरचे दिवसाचे तापमान आहे.
- 2018 मध्ये, ऑक्टोबरचे सर्वोच्च तापमान 29 ऑक्टोबर रोजी 38 अंशांवर पोहोचले होते, तर 2015 मध्ये, दिवसाचे तापमान 17 ऑक्टोबर रोजी 38.6 अंशांवर पोहोचले होते.
- हवामान अधिकाऱ्यांनी या तापमान वाढीचे श्रेय समुद्रातील वाऱ्याला उशीर आणि अरबी समुद्रात तयार झालेल्या तेज चक्रीवादळाच्या प्रभावामुळे दिले, ज्यामुळे समुद्रातील वारे सुरू होण्यास उशीर झाला.

GRP महिलांसाठी सुरक्षा ॲप सुरू करणार आहे

बातम्यांमध्ये:

- गव्हर्नमेंट रेल्वे पोलिस (GRP) ने कोटो कम्युनिटी नावाच्या महिला ॲपशी करार केला आहे, त्यांना ॲपवरील सहकारी महिला प्रवाशांच्या इकोसिस्टममधील सुरक्षा समस्या आणि अनुभवांवर त्यांचे मत व्यक्त करण्यास उद्युक्त केले आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- महिलांना चेन स्त्रॅचिंग, छेडछाड किंवा छेडछाड अशा घटनांचा अनुभव येतो;
- त्यांना सुरक्षित जागा उपलब्ध करून देण्यासाठी आणि त्यांची सुरक्षा मजबूत करण्यासाठी, GRP महिलांसाठी कोटो समुदाय नावाचे ॲप लॉन्च करेल.
- खाकीतील सखी' नावाच्या या कार्यक्रमाचा उद्देश शहरातील महिलांना रेल्वे पोलीस महिला कर्मचाऱ्यांना त्यांच्या 'सखी' (मित्र) समजण्यासाठी आणणे आणि त्यांच्या सुरक्षेची चिंता आणि लोकल ट्रेनमधून प्रवास करताना त्यांना येणारे कटू अनुभव व्यक्त करणे हा आहे.

APAAR आयडी संमती फॉर्म म्हणून संबंधित पालकांना विद्यार्थ्यांची वैयक्तिक माहिती आवश्यक आहे

बातम्यांमध्ये:

- नवीन ऑटोमेटेड परमनंट ॲकॅडमिक अकाउंट रजिस्ट्री (APAAR) विद्यार्थी ओळख प्रणालीच्या संमती फॉर्मबद्दल पालकांनी चिंता व्यक्त केली आहे कारण ती विनंती करते की पालकांनी विद्यार्थ्यांच्या नाव, पत्ता, वय, जन्मतारीख,

लिंग आणि यासह वैयक्तिक माहितीमध्ये शैक्षणिक संस्था आणि भर्ती संस्थांना प्रवेश द्यावा.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- APAAR आयडी तयार करण्यासाठी शाळांनी पालकांची संमती घ्यावी असे राज्याने अनिवार्य केले आहे.
- युनिक स्टुडंट आयडेंटिटी सिस्टीम हा केंद्र सरकारच्या महत्त्वाकांक्षी "एक राष्ट्रीय, एक विद्यार्थी" प्रकल्पाचा भाग आहे.

हे आयडी विद्यार्थ्यांची शैक्षणिक प्रगती, यश आणि वैयक्तिक तपशील ट्रॅक करण्यासाठी डिझाइन केलेले आहेत.

शहराचा AQI 'मध्यम' आहे, 23 पैकी 7 स्थानकांची नोंद 'खराब' आहे

बातम्यांमध्ये: शहरातील बहुतेक हवेच्या गुणवत्तेचे निरीक्षण केंद्रांनी 'मध्यम' वायू प्रदूषण पातळी नोंदवणे सुरू ठेवले आणि 23 पैकी सात ठिकाणी 'खराब' हवा अनुभवली.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- 101 आणि 200 मधील AQI पातळी 'मध्यम' श्रेणीत येते आणि 201-300 पर्यंत 'खराब' म्हणून वर्गीकृत आहे.
- पर्यावरणवादी आणि हवामान शास्त्रज्ञांनी हवेच्या गुणवत्तेच्या पातळीतील घसरणीचे श्रेय यावर्षी मान्सूनच्या सुरुवातीस माघार घेणे आणि प्रदूषकांच्या विखुरण्यासाठी आवश्यक असलेला वाऱ्याचा कमी वेग, वाहनांचे एक्झॉस्ट उत्सर्जन आणि रस्त्यावरील धुळीचे पुनरुत्थान तसेच संपूर्ण शहरात मोठ्या प्रमाणावर बांधकामाच्या स्वरूपात मानववंशीय क्रियाकलाप यासारख्या नैसर्गिक घटकांना दिले आहे.

विचार करा:

AQI बदल वाचा

दुष्काळाचे मूल्यांकन करण्यासाठी MahaMADAT अॅप

बातम्यांमध्ये: दुष्काळाचे मूल्यांकन करण्यासाठी महामदत अॅप सदोष: भाजप आमदार गोरे

महत्त्वाचे मुद्दे:

- महाराष्ट्र मॉनिटरिंग आणि अॅसेसमेंट ऑफ डॉर्ट युजिंग अॅडव्हान्स्ड टेक्नॉलॉजी (MahaMADAT) द्वारे दुष्काळाचे मूल्यांकन केले जाते.
- राज्य सरकारने नॅशनल रिमोट सेन्सिंग सेंटर, हैदराबाद आणि महाराष्ट्र रिमोट सेन्सिंग ॲप्लिकेशन सेंटर यांच्या संयुक्त विद्यमाने विकसित केलेले हे रिमोट सेन्सिंग ॲप्लिकेशन आहे.
- राज्य सरकारने महाराष्ट्रातील 42 तालुक्यांमध्ये 'ग्राउंड ट्रुथ' राबवून त्यांना ट्रिगर 2 दुष्काळ जाहीर करण्यास सांगितले होते.

महामदत बदल:

- MahaMADAT हे महाराष्ट्र रिमोट सेन्सिंग ॲप्लिकेशन सेंटर (MRSAC) द्वारे विकसित केलेले वेब-आधारित जिओ-पोर्टल आहे.
- महाराष्ट्रातील कृषी दुष्काळाचे रिअल-टाइम देखरेख आणि मूल्यांकन प्रदान करणे हे उद्दिष्ट आहे.
- दुष्काळाचे नकाशे आणि इतर उत्पादने तयार करण्यासाठी पोर्टल रिमोट सेन्सिंग डेटा, हवामान डेटा आणि कृषी डेटासह विविध डेटा स्रोतांचा वापर करते ज्याचा वापर शेतकरी, सरकारी अधिकारी आणि इतर भागधारकांना दुष्काळ व्यवस्थापनाविषयी माहितीपूर्ण निर्णय घेण्यासाठी करता येतो.

नेरुळच्या मुलाने एशियन पिरॅमिक्स क्युबिंगचा विक्रम मोडला

बातम्यांमध्ये: नेरुळच्या 11 वर्षीय मुलाने एशियन पिरॅमिक्स क्युबिंगचा विक्रम मोडला

- नवी मुंबईतील 11 वर्षीय इमाद सोहेल अजानी हा 1.02 सेकंदांच्या वेळेसह पिरॅमिक्स क्युब काढणारा पहिला आशियाई विक्रम धारक ठरला आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- 0.75 सेकंदांचा विश्वविक्रम मोडण्याचे त्याचे लक्ष्य आहे.
- आशियाई पिरॅमिक्स हे 4-बाजूचे कोडे आहे जे पिरॅमिक्ससारखे आहे, परंतु भिन्न आकार आणि यंत्रणा आहे.
- आशियाई पिरॅमिक्सला चिनी पिरॅमिक्स, जपानी पिरॅमिक्स किंवा कोरियन पिरॅमिक्स असेही म्हणतात.
- आशियाई पिरॅमिक्स चार थरांनी बनलेला आहे, प्रत्येक थरात चार त्रिकोणी तुकडे आहेत.
- सर्व तुकडे एकाच स्थितीत, प्रत्येक बाजूला समान रंग येईपर्यंत थर वळवणे आणि फिरवणे हे कोड्याचेध्येय आहे.

रत्नागिरीत सापडल्या एलिफंटापेक्षा जुन्या मंदिराच्या लेण्या

बातम्यांमध्ये: रत्नागिरीत सापडल्या एलिफंटापेक्षा जुन्या मंदिराच्या लेण्या

- प्राचीन भारतीय इतिहासाचे प्राध्यापक आणि त्यांच्या संशोधकांच्या चमूने रत्नागिरीच्या राजापूरजवळील जंगली भागात दोन खडक कापलेल्या शैव मंदिराच्या गुहा सापडल्या आहेत.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- राजापूर शहरापासून सुमारे 8 किमी अंतरावर शैव पंथाच्या या दगडी गुहा आहेत.
- अशाच प्रकारच्या शैव गुहांचा समूह यापूर्वी दक्षिण गोव्यातील काझुले भागात सापडला होता.

- मोनोलिथिक-कट लॅटराइट गुहा मंदिर 5व्या किंवा 6व्या शतकाच्या आसपास कधीतरी तयार केले गेले आणि ते एलिफंटा लेण्यापेक्षाही जुने आहेत.

एलिफंटा लेणी बदल:

- एलिफंटा लेणी हे मुख्यतः हिंदू देव शिव यांना समर्पित असलेल्या रॉक-कट गुहा मंदिरांचा संग्रह आहे.
- ते एलिफंटा बेटावर (ज्याला घारापुरीचे बेट असेही म्हणतात), मुंबई, महाराष्ट्र, भारताच्या किनाऱ्याजवळ अरबी समुद्रात आहेत.
- पाचव्या ते आठव्या शतकादरम्यान लेणी कोरण्यात आल्याचे मानले जाते
- लेणी दोन गटांमध्ये विभागली आहेत: पश्चिम गट (लेणी 1-5) आणि पूर्व गट (लेणी 6-7).
- दोन गटांपैकी पश्चिम गट हा सर्वात महत्त्वाचा आहे आणि त्यात शिवाच्या प्रसिद्ध त्रिमूर्ती शिल्पासह सर्वात प्रभावी शिल्पे आहेत.

PCMC ने सर्वोत्कृष्ट नॉन-मोटराइज्ड ट्रान्सपोर्ट सिस्टीम असणारे शहर हा पुरस्कार जिंकला

बातम्यांमध्ये: PCMC ला शहरी मंत्रालयाचा पुरस्कार

- पिंपरी चिंचवड महानगरपालिकेला (PCMC) गृहनिर्माण आणि नागरी व्यवहार मंत्रालयाने आयोजित केलेल्या अर्बन मोबिलिटी इंडिया कॉन्फरन्स 2023 मध्ये 'द सिटी विथ द बेस्ट नॉन-मोटराइज्ड ट्रान्सपोर्ट सिस्टीम' हा पुरस्कार मिळाला आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- हा कार्यक्रम दिल्लीत आयोजित करण्यात आला होता जिथे नागरी संस्थेला नॉन-मोटराइज्ड (NMT) अनुकूल पिंपळे सौदागर शेजारच्या प्रकल्पासाठी पुरस्कार देण्यात आला.

अर्बन मोबिलिटी इंडिया कॉन्फरन्स 2023 बदल:

- अर्बन मोबिलिटी इंडिया कॉन्फरन्स (UMI) हा वार्षिक कार्यक्रम आहे जो भारतातील शहरी वाहतुकीच्या भविष्यावर चर्चा करण्यासाठी आणि सहकार्य करण्यासाठी जगभरातील धोरणकर्ते, अभ्यासक आणि तज्ज्ञांना एकत्र आणतो.
- 2023 UMI परिषद नवी दिल्ली येथे 27-29 ऑक्टोबर 2023 दरम्यान आयोजित करण्यात आली होती.
- अर्बन मोबिलिटी इंडिया कॉन्फरन्स 2023 ची थीम "एकात्मिक आणि लवचिक शहरी वाहतूक" होती.

राज्याला दुष्काळमुक्त करण्याची महाराष्ट्र सरकारची योजना आहे

बातम्यांमध्ये: महाराष्ट्र दुष्काळमुक्त करण्यासाठी फडणवीस यांनी नदीजोड प्रकल्पांना गती देण्यासाठी पंतप्रधानांची मदत घेतली

- उपमुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनी महाराष्ट्र दुष्काळमुक्त करण्यासाठी महत्त्वाकांक्षी नदीजोड जलप्रकल्पांना गती देण्यासाठी पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांची मदत मागितली.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- मोदींच्या अहमदनगर दौऱ्यात फडणवीस यांनी महाराष्ट्रातील काही भागांतील दुष्काळाचा मुद्दा उपस्थित केला.
- जवळपास 50 टक्के महाराष्ट्र दुष्काळग्रस्त आहे.
- राज्य सरकार ज्या दोन महाप्रकल्पांवर काम करत आहे त्याविषयी माहिती देताना फडणवीस म्हणाले, "कोकण नदीचे पाणी गोदावरी खोऱ्यात वळवण्याचा एक प्रकल्प आहे. हे पाणी मराठवाडा आणि उत्तर महाराष्ट्रातील दुष्काळावर मात करण्यास मदत करू शकते," ते म्हणाले.

ठाणे 'स्वच्छता शिल्डसाठी सर्वोत्कृष्ट स्टेशन'

बातम्यांमध्ये: ठाणे 'स्वच्छता शिल्डसाठी सर्वोत्तम स्थानक'

- मध्य रेल्वेच्या (CR) मुंबई विभागातील सर्वाधिक गर्दीच्या रेल्वे स्थानकांपैकी एक असलेल्या ठाण्याने 'स्वच्छतेसाठी सर्वोत्तम स्थानक' हा किताब पटकावला आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- दररोज सुमारे सहा लाख प्रवाशांची ये-जा करणाऱ्या स्थानकाची 2022 मधील उपनगरीय श्रेणी 1 ते 4 श्रेणीतील 'स्वच्छता शिल्डसाठी सर्वोत्कृष्ट स्टेशन'साठी निवड करण्यात आली आहे.

मध्य रेल्वे (CR) लवचिक कामाचे तास लागू करेल

संदर्भ:

- मध्य रेल्वे (CR) मुंबई विभागातील आपल्या कर्मचाऱ्यांसाठी लवचिक कामाचे तास लागू करेल.
- यामुळे असा उपक्रम सुरू करणारी सीआर ही पहिली केंद्र सरकारची संस्था ठरली आहे.
- यामुळे कर्मचाऱ्यांना त्यांच्या निवासस्थानापासून सीएसएमटीपर्यंत ट्रेने प्रवास करण्यासाठी पीक अवर्स टाळण्याचा फायदा होईल

थॅलिअम चा हत्यार म्हणून वापर

संदर्भ

- महाराष्ट्रातील गडचिरोली जिल्ह्यातील महागाव गावात, दोन महिलांनी कथितरित्या कुटुंबातील पाच सदस्यांना थॅलियमच्या स्वरूपात विष देऊन ठार मारले.

थॅलिअम बदल

- हा अणुक्रमांक 81 असलेला एक रासायनिक घटक आहे, ज्याचा शोध 1861 मध्ये सर विल्यम क्रोक्स यांनी लावला होता.
- हा एक मऊ, जड, लवचिक धातू आहे.

- थॅलियम हे चवहीन आणि गंधहीन आहे आणि ते शोधण्यास कठीण विष म्हणून खुनी वापरतात.
- देखावा: एक मऊ, चांदीसारखा पांढरा धातू जो सहजपणे कलंकित होतो.

स्रोत:

- हे पृथ्वीच्या कवचामध्ये ट्रेस प्रमाणात आढळते.
- हे अनेक धातूंमध्ये आढळते. यापैकी एक म्हणजे पायराइट्स, ज्याचा वापर सल्फ्यूरिक ऍसिड तयार करण्यासाठी केला जातो. काही थॅलियम पायराइट्सपासून मिळवले जाते, परंतु ते मुख्यतः तांबे, जस्त आणि शिसे शुद्धीकरणाचे उप-उत्पादन म्हणून प्राप्त केले जाते.

थॅलियमचे उपयोग

- थॅलियमचा वापर त्याच्या विषारी स्वभावामुळे प्रतिबंधित आहे.
- थॅलियम सल्फेट, एकेकाळी उंदीर मारणारा, आता अनेक विकसित राष्ट्रांमध्ये घरगुती वापरासाठी बंदी आहे.
- फोटोइलेक्ट्रिक सेल्समुळे याचा वापर इलेक्ट्रॉनिक्स उद्योगात होतो.
- थॅलियम ऑक्साईडचा वापर उच्च-अपवर्तन ग्लास आणि कमी-वितळणारा काच तयार करण्यासाठी केला जातो.
- हे कमी तापमानाचे थर्मामीटर आणि अनुकरण दागिन्यांच्या निर्मितीमध्ये देखील वापरले जाते.

आरोग्यास धोके:

थॅलियम मज्जासंस्थेला हानी पोहोचवू शकते ज्यामुळे डोकेदुखी, अशक्तपणा आणि चिडचिड होऊ शकते. वारंवार एक्सपोजरमुळे हादरे, भ्रम, कोमा आणि मृत्यू होऊ शकतो.

यूजीसीने नवीन धोरणाचा मसुदा जाहीर केला आहे

बातम्यांमध्ये:

- देशभरातील उच्च शिक्षण संस्थांना अभ्यासक्रम, फी संरचना, फी परतावा धोरण, वसतिगृह सुविधा, शिष्यवृत्ती, रॅकिंग, रेटिंग श्रेणी यासारखी माहिती वेबसाइटवर प्रकाशित करावी लागेल, यूजीसीने नवीन धोरणाच्या मसुद्यात जाहीर केले आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- यूजीसीच्या 572व्या बैठकीत किमान अनिवार्य प्रकटीकरणाच्या मसुद्याला मंजुरी देण्यात आली.
- हा मसुदा हरकती सूचनांसाठी खुला करण्यात आला असून त्यासाठी 15 नोव्हेंबरची मुदत देण्यात आल्याचे स्पष्ट करण्यात आले आहे.
- राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण 2020 अंतर्गत, उच्च शिक्षण संस्थांच्या कार्यक्षम आणि पारदर्शक कामासाठी तंत्रज्ञानाचा प्रभावी वापर, माहितीचे पारदर्शक प्रकटीकरण यावर भर देण्यात आला आहे.

- मात्र, उच्च शिक्षण संस्थांच्या संकेतस्थळे अद्ययावत नसून त्यावर किमान माहिती उपलब्ध नसल्याचे दिसून आले आहे.

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण 2020 बदल:

महत्त्वाचे मुद्दे:

- राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण 2020 (NEP 2020) ही भारतातील शिक्षणासाठी एक व्यापक चौकट आहे.
- 29 जुलै 2020 रोजी केंद्रीय मंत्रिमंडळाने यास मान्यता दिली आणि पूर्वीचे राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण, 1986 ची जागा घेतली.
- NEP 2020 चे उद्दिष्ट भारताच्या शिक्षण व्यवस्थेला जागतिक दर्जाच्या व्यवस्थेत रूपांतरित करणे आहे ज्याचे मूळ भारतीय नैतिकता आणि मूल्ये आहेत.
- हे प्रवेश, समानता, गुणवत्ता, परवडणारी क्षमता आणि जबाबदारी या पाच मार्गदर्शक स्तंभांवर आधारित आहे.
- NEP 2020 ने भारताच्या शिक्षण व्यवस्थेत अनेक महत्त्वाचे बदल केले आहेत, यासह:
 1. शालेय शिक्षणाची रचना 10+2 वरून 5+3+3+4 पर्यंत बदलणे, लवकर बालपण काळजी आणि शिक्षण (ECCE) आणि मूलभूत साक्षरता आणि संख्या यावर लक्ष केंद्रित करणे.
 2. एक लवचिक अभ्यासक्रम सादर करत आहे जो विद्यार्थ्यांना प्रवाहामधून विषय निवडू देतो आणि शिकण्याच्या अनेक मार्गांचा पाठपुरावा करू देतो.
 3. बहुभाषिकता आणि भारतीय भाषांना प्रोत्साहन देणे.
 4. व्यावसायिक शिक्षण आणि कौशल्य विकासावर भर देणे.
 5. शिक्षक शिक्षण आणि व्यावसायिक विकास मजबूत करणे.
 6. शिक्षणातील संशोधन आणि नवोपक्रमाची गुणवत्ता सुधारणे.

गोंदिया जिल्ह्यातील धरणे आणि तलावांवर 50 हून अधिक प्रजातींचे स्थलांतरित पक्षी

बातम्यांमध्ये:

- गोंदिया जिल्ह्यातील धरणे आणि तलावांवर 50 हून अधिक प्रजातींच्या स्थलांतरित पक्ष्यांचा चार महिने मुक्काम
- वाढत्या थंडीमुळे गोंदिया जिल्ह्यात स्थलांतरित पक्ष्यांचे आगमन सुरू झाले आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- त्यामुळे पक्षीप्रेमींचा उत्साह वाढू लागला असून धरणे व तलावांचे सौंदर्य वाढू लागले आहे.
- अनुकूल वातावरण आणि हव्या त्या अन्नाची उपलब्धता लक्षात घेऊन हे पक्षी प्रवास करतात.
- नोव्हेंबर, डिसेंबर आणि जानेवारी महिन्यात स्थलांतरित पक्षी हजारो किलोमीटरचा प्रवास करून येथे येतात, तर वसंत पंचमीपासून त्यांचा परतीचा प्रवास सुरू होतो.
- स्थलांतरित पक्ष्यांमध्ये ग्रेलॉक हंस, कॉमन पोचार्ड, रेड क्रेस्टेड पोचार्ड, मलाई, गार्गनी, आर्क्टिक टर्न, सायबेरियन स्टॉर्क, ब्लॅक-टेलेड गॉडविट इत्यादींचा समावेश होतो.

तुम्हाला माहित आहे का?

गोंदिया जिल्हा तलावांचा जिल्हा म्हणून ओळखला जातो.

पीक प्रात्यक्षिक योजनेबद्दल:

महत्त्वाचे मुद्दे

- पीक प्रात्यक्षिक योजना हा एक कार्यक्रम आहे जो शेतकऱ्यांना त्यांच्या स्वतःच्या शेतात नवीन कृषी तंत्रज्ञान पाहण्याची आणि जाणून घेण्याची संधी देतो.
- हे शेतकऱ्यांच्या शेतात प्रात्यक्षिक प्लॉट उभारून केले जाते, जेथे नवीन तंत्रज्ञानाचा वापर पिके वाढवण्यासाठी केला जातो.
- पीक प्रात्यक्षिक योजना सामान्यतः सरकारी संस्था, कृषी संशोधन संस्था आणि गैर-सरकारी संस्था (NGO) द्वारे राबविण्यात येतात.
- या योजनांच्या उद्दिष्टांमध्ये हे समाविष्ट आहे:
 1. शेतकऱ्यांना नवीन आणि सुधारित कृषी तंत्रज्ञानाची ओळख करून देणे
 2. हे तंत्रज्ञान वापरण्याचे फायदे दर्शविण्यासाठी
 3. या तंत्रज्ञानाचा वापर करण्याचा अनुभव शेतकऱ्यांना उपलब्ध करून देणे
 4. शेतकऱ्यांना स्वतःच्या शेतात या तंत्रज्ञानाचा अवलंब करण्यास प्रोत्साहित करणे

Adda247

Maharashtra ka mahapack

Live classes, Test series
Recorded videos, E-books

MPSC (राज्यसेवा) MPSC (संयुक्त) महाराष्ट्र पोलीस
तलाठी, वनरक्षक, कृषी विभाग महानगर पालिका नगर
परिषद, जिल्हा परिषद, SSC & ALL OTHER STATE
EXAM

सर्व व्यावसायिक आणि खाजगी इमारतींमध्ये 'हिरकणी कक्ष' अनिवार्य करण्यात आला आहे

बातम्यांमध्ये: राज्याच्या नगरविकास विभागाने सर्व नवीन व्यावसायिक, शैक्षणिक, व्यापारी, विधानसभा, सार्वजनिक, निमसार्वजनिक आणि संस्थात्मक इमारतींना 'हिरकणी काक्ष' असणे अनिवार्य करण्याची योजना आखली आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- हे स्तनदा माता आणि सहा वर्षांपर्यंत मुले असलेल्या मातांसाठी एक खोली आहे.
- 17 व्या शतकातील रायगड येथील 'हिरकणी' या दुधाच्या दासीवरून हिरकणी कक्ष हे नाव पडले.
- महाराष्ट्र विधानसभेत अशा प्रकारची पहिली स्थापना करण्यात आली, जेव्हा राष्ट्रवादीच्या आमदार सरोज अहिरे आपल्या मुलासह नागपुरातील हिवाळी अधिवेशनात सहभागी होण्यासाठी आल्या होत्या.
- तिला पाहून विधानसभेत हिरकणी कक्ष उभारण्याची मोठी मागणी झाली.

'अजात' समाज

बातम्यांमध्ये:

- सध्या सुरू असलेल्या मराठा आरक्षण आंदोलनाच्या पार्श्वभूमीवर जिल्ह्यातील 'अजात' समाजाचा इतिहास चर्चेत आला आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- मंगरूळ दस्तगीर गावातील एक समाज 'अजात' म्हणून ओळखला जातो, ज्यांच्या जातीचा जन्म, मृत्यू, शाळा, शेती अशा कोणत्याही प्रमाणपत्रात उल्लेख नाही.
- मात्र, या 'अजात' समाजाने जातीच्या नावावर संघर्ष केला आहे.

अजात समुदायाबद्दल:

- अजात समाज हा भारताच्या महाराष्ट्र राज्यातील एक आदिवासी समुदाय आहे.
- त्यांना आदिवासी किंवा वनवासी असेही म्हणतात, ज्याचा अर्थ "मूळ रहिवासी" किंवा "वनवासी" असा होतो.
- 2 दशलक्ष लोकसंख्येसह अजात हा महाराष्ट्रातील सर्वात मोठा आदिवासी समुदाय आहे.
- अजात हे अर्ध-भटके समुदाय आहेत आणि ते परंपरेने शिकार, गोळा करणे आणि त्यांच्या उपजीविकेसाठी शेतीवर अवलंबून असतात.

युवा आमदारांना वेल्स विद्यापीठाचे निमंत्रण

बातम्यांमध्ये: राज्यातील विविध पक्षांच्या युवा आमदारांना वेल्स विद्यापीठात निमंत्रण

- देशातील एका राष्ट्रीय इंग्रजी वृत्तपत्राच्या सौजन्याने युवा आमदारांसाठी वेल्स दौरा 19 ते 25 नोव्हेंबर दरम्यान आयोजित करण्यात आला आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- वेल्ससारख्या प्रतिष्ठित विद्यापीठातून निमंत्रण मिळणे हा सन्मान आहे.
- गेल्या वर्षी आपल्या स्थापनेला दोनशे वर्षे पूर्ण करणाऱ्या इंग्लंडच्या वेल्स विद्यापीठाने सुशासन आणि सार्वजनिक धोरण या विषयावर कार्यशाळा आयोजित केली आहे.
- विविध जागतिक आव्हानांना तोंड देण्यासाठी मूल्य-आधारित आणि शाश्वत नेतृत्व विकसित करण्याच्या उद्देशाने उपक्रमाची रचना करण्यात आली आहे.

राज्य मंत्रिमंडळाने महाराष्ट्रातील 40 तालुक्यांमध्ये दुष्काळ जाहीर केला

बातम्यांमध्ये: राज्य मंत्रिमंडळाने महाराष्ट्रातील 40 तालुक्यांमध्ये दुष्काळ जाहीर केला

महत्त्वाचे मुद्दे:

- MH CM आणि उपमुख्यमंत्री यांनी मदत आणि पुनर्वसन मंत्र्यांच्या अध्यक्षतेखालील मंत्रिमंडळ उपसमितीला अपुऱ्या पावसाचा सामना करत असलेल्या उर्वरित तालुक्यांतील दुष्काळसदृश परिस्थितीचे त्वरीत मुल्यांकन करून जाहीर करण्याचे निर्देश दिले आहेत.
- 2016 च्या दुष्काळ व्यवस्थापन संहितेत नमूद केलेल्या अनिवार्य आणि प्रभावी निर्देशांकांचा विचार करून मदत आणि पुनर्वसन विभागाने मंत्रिमंडळाच्या बैठकीत महत्त्वपूर्ण डेटा सादर केला.
- यावर्षी महाराष्ट्रात 13.4 टक्के पावसाची लक्षणीय घट झाली आहे.

मनरेगाच्या कामांवर 'ड्रोन'चा भर; केंद्र सरकारचे सर्व राज्यांना आदेश

संदर्भ:

- केंद्र सरकारने मनरेगाच्या कामांवर ड्रोनद्वारे देखरेख ठेवण्याचा निर्णय घेतला आहे.
- रोहयोच्या कामांबाबत तक्रारी आल्यास जिल्हा तक्रार निवारण अधिकाऱ्यांना ड्रोनद्वारे कामांची पाहणी करावी लागते.
- 'महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजना' (मनरेगा) ग्रामीण भागात सुरू असलेल्या कामांवर ड्रोनद्वारे लक्ष ठेवणार आहे.

कास फ्लॉवर फेस्टिवल

बातम्यांमध्ये:

- कास फ्लॉवर फेस्टिवल या वर्षी 15 दिवस आधी संपला कारण सप्टेंबरच्या शेवटी आणि ऑक्टोबरच्या सुरुवातीला पाऊस कमी झाला.
- हा सण अन्यथा दोन महिने राहतो, पण यंदा तो फक्त 43 दिवसांचा होता.

कास फ्लॉवर फेस्टिवल बद्दल:

- कास फ्लॉवर फेस्टिवल हा एक वार्षिक कार्यक्रम आहे जो भारतातील महाराष्ट्रातील कास पठारावर 850 हून अधिक प्रजातींच्या रानफुलांच्या बहराचा उत्सव साजरा करतो.
- हा उत्सव विशेषतः सप्टेंबर ते ऑक्टोबर या कालावधीत होतो, परंतु अचूक तारखा दरवर्षी मान्सूनच्या पावसावर अवलंबून असतात.
- कास पठार हे युनेस्कोचे जागतिक वारसा स्थळ आहे आणि विविध प्रकारच्या वनस्पती आणि प्राण्यांच्या जीवनास समर्थन देणारी एक अद्वितीय परिसंस्था आहे.
- पठारावर बहरलेली रानफुले विशेषतः वैविध्यपूर्ण आणि रंगीबेरंगी असतात आणि त्यांना जवळून पाहण्याची ही सण उत्तम संधी असते.

आदिवासींना बेलापूर येथे सामुदायिक केंद्र मिळाले, जे शहरातील पहिले आहे

संदर्भ:

- बेलापूरमधील स्थानिक आदिवासी समुदायाला आनंद साजरा करण्याचे कारण आहे कारण या छोट्या समुदायाला नवी मुंबईतील अशा प्रकारचे पहिले आदिवासी भवन लाभले आहे.
- 25 लाख रुपये खर्चून हे भवन बांधण्यात येत आहे
- बेलापूरच्या आर्टिस्ट व्हिलेजजवळील सेक्टर 8 मधील नागरी मैदानाला लागून 1,000 चौरस फुटांचा भूखंड.
- आदिवासी समाज दैनंदिन मनोरंजनात्मक उपक्रमांबरोबरच विवाह, उत्सव, प्रदर्शन, मेळावे इत्यादी विविध कार्यक्रम घेऊ शकतील.

'लोकसत्ता दुर्गा पुरस्कारा'चे वितरण

बातम्यांमध्ये: सई परांजपे यांची जीवनगौरव; 'लोकसत्ता दुर्गा पुरस्कारा'चे वितरण

- ज्येष्ठ दिग्दर्शिका, नाटककार आणि पटकथालेखिका सई परांजपे यांना यंदाचा 'लोकसत्ता दुर्गा जीवनगौरव पुरस्कार' प्रदान करण्यात येणार आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- दादर येथे होणाऱ्या 'लोकसत्ता दुर्गा पुरस्कार' वितरण समारंभात तिला हा पुरस्कार देऊन गौरविण्यात येणार आहे.
- यावेळी 'सामान्यांमध्ये असामान्य' ठरलेल्या नऊ दुर्गांचा गौरव करण्यात येणार असून, उद्योजक आणि पिरामल ग्रुपच्या उपाध्यक्षा डॉ. स्वाती पिरामल, निवृत्त न्यायमूर्ती मृदुला भाटकर आणि प्रसिद्ध शास्त्रीय गायिका आरती अंकलेकर उपस्थित राहणार आहेत.

लोकसत्ता दुर्गा पुरस्कारांबद्दल:

- लोकसत्ता दुर्गा पुरस्कार हा लोकसत्ता या मराठी वृत्तपत्राद्वारे समाजात महत्त्वपूर्ण योगदान देणाऱ्या विविध

क्षेत्रातील नऊ महिलांना दिला जाणारा वार्षिक पुरस्कारांचा संच आहे.

- नवरात्रोत्सवादरम्यान पुरस्कार प्रदान केले जातात आणि प्राप्तकर्त्यांना "नवदुर्गा" (नऊ दुर्गा) म्हणून ओळखले जाते.
- लोकसत्ता दुर्गा पुरस्कार 2014 मध्ये प्रथम सादर करण्यात आला आणि तेव्हापासून ते भारतातील महिलांसाठी सर्वात प्रतिष्ठित पुरस्कारांपैकी एक बनले आहेत.
- शिक्षण, आरोग्यसेवा, सामाजिक कार्य, व्यवसाय आणि कला यासह विविध क्षेत्रातील महिलांना हे पुरस्कार दिले जातात.

लेक लाडकी योजना:

संदर्भ

- राज्यातील गरीब मुलींना एक लाख रुपयांची भेट मिळणार आहे.

महत्वाची वैशिष्ट्ये

- मुलींच्या जन्माला प्रोत्साहन देऊन मुलींचा जन्मदर वाढवणे, मुलींच्या शिक्षणाला प्रोत्साहन देणे, मुलींचा मृत्यूदर कमी करणे आणि बालविवाह रोखणे, कुपोषण कमी करणे, शाळाबाह्य मुलींची संख्या शून्यावर आणणे हे उद्दिष्ट आहे.
- एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना आयुक्तालयामार्फत योजनेची अंमलबजावणी.
- पिवळे आणि केशरी शिधापत्रिकाधारक कुटुंबांमध्ये 1 एप्रिल 2023 रोजी किंवा त्यानंतर जन्मलेल्या एक किंवा दोन मुलींना लागू.
- राज्यातील सुमारे अडीच लाख मुलींना थेट लाभार्थी हस्तांतरण डीबीटीद्वारे या योजनेचा लाभ मिळणार आहे.
- दुस-या मुलानंतर आई आणि वडिलांनी कुटुंब नियोजन प्रमाणपत्र सादर करणे बंधनकारक.

लहुजी वस्ताद साळवे

संदर्भ

- राज्य सरकार क्रांतिकारक लहुजी वस्ताद साळवे यांचे संगमवाडी येथे स्मारक उभारणार आहे.

मुख्य तथ्ये

- राज्याच्या सामाजिक न्याय आणि विशेष सहाय्य विभागाने स्मारकाच्या बांधकामासाठी 81 कोटी रुपये मंजूर केले.
- या स्मारकात लहुजी वस्ताद साळवे यांची समाधी, एकत्र येण्यासाठी जागा, प्रशासकीय इमारत, ऑडिओ व्हिडिओ सादरीकरणासाठी सभागृह, चार मजली शैक्षणिक ब्लॉक, सात मजली मुलांचे व मुलींचे वसतिगृह यांचा समावेश आहे.

लहुजी वस्ताद साळवे यांच्याबद्दल

- त्यांचा जन्म भारतातील महाराष्ट्र राज्यातील पुरंदरजवळ मांग समाजात झाला.
- वासुदेव बळवंत फडके यांचे ते मांग गुरू होते
- त्यांना 'लहुजीबुवा मांग' असेही संबोधले जाते.
- लहुजींनी त्या काळातील ज्योतिबा फुले, बाळ गंगाधर टिळक, वासुदेव बळवंत फडके या काही प्रमुख क्रांतिकारकांना युद्धकलेचे शिक्षण दिले.

फुलपाखरांच्या 95 प्रजाती रत्नागिरीत सापडल्या

संदर्भ

- रत्नागिरी जिल्ह्यातील कुंडी गावात शास्त्रज्ञांना फुलपाखरांच्या 95 प्रजाती सापडल्या आहेत.

महत्त्वाचे मुद्दे

- 'बायोइनफोलेट' या आंतरराष्ट्रीय जर्नलमध्ये शोधाची माहिती प्रकाशित करण्यात आली आहे.
- कुंडी हे गाव सह्याद्री व्याघ्र प्रकल्पाजवळ रत्नागिरी जिल्ह्यातील महिमत किल्ल्याच्या खोऱ्यात वसलेले आहे.
- फुलपाखरांच्या प्रजाती, असामान्य सिल्व्हरलाइन, मलबार बँडेड पीकॉक आणि ब्लॉक राजा यासारख्या दुर्मिळ प्रजातींचा समावेश आहे. पूर्वी नामशेष समजल्या जाणाऱ्या 'अबनॉर्मल सिल्व्हरलाइन' फुलपाखराचा शोध विशेष उल्लेखनीय आहे.
- हे चांगल्या पर्यावरणीय परिस्थितीचे सूचक मानले जाते.
- क्षेत्राच्या संवर्धनासाठी निष्कर्ष महत्त्वपूर्ण आहेत.
- आकार: मशरूम लहान आहे, सुमारे 58 मिमी उंचीवर पोहोचतो.